

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 11

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1821 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-noyabrda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori

Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. profesor

Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori

Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi

Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dotsenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dotsenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dotsenti, Turkiya

Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Hakimov Nazar Hakimovich, PhD in Philology, Professor.

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay – Doctor of Economic Sciences, Professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich – Doctor of Technical Sciences, Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich – Doctor of Philosophy, Professor at TSUE
Isakov Janabay Yakubbayevich – Doctor of Philosophy, Professor at TSUE
Xalikov Suyun Ravshanovich – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at TSUA
Rustamov Ilhomiddin – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at Fergana State University
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
Kamilova Iroda Xusniddinovna – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
G'afurov Doniyor Orifovich – Doctor of Philosophy (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich – Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor at Alfraganus University
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich – Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor at TSUE
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna – Senior Lecturer at TSUE
Babayeva Zuhra Yuldashevna – Independent Researcher at TSUE

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Iqtisodiyotning pul mablag'lari bilan ta'minlanganlik darajasini oshirish yo'llari.....	16
Sindarov Sherzod Egamberdiyevich, Yusupov Muxammadali Soxib o'g'li	
Driving economic growth through service exports.....	20
Rahimov Eshmurod Normuradovich	
Raqamli transformatsiya sharoitida jamoat tashkilotlarini boshqarishni takomillashtirishda jahon tajribasi.....	27
Raxmonov Abduxalil Rasulovich	
Raqamli marketing va mijozlar bilan ishlashning yangi usullari.....	31
Ummatov Avaz Muydinovich	
Soliq tushumlarini shakllantirish ko'rsatkichlari asosida soliq salohiyatini baholash usullari	35
Jo'raev Husan	
Bevosita soliqqa tortish darajasini ko'paytirish omillari.....	41
Qodirov Baxodir Qudratovich	
Tijorat banklarining xo'jalik subyektlari bilan amalga oshiriladigan muddatli valyuta operatsiyalarini rivojlantirish	47
Ibodullaeva Ma'rifat To'liqin qizi	
Tovarlarning monopol yuqori (past) narxlarini aniqlashni takomillashtirish masalalari.....	52
Mingboev Asqar Qandaharovich	
Bojxona faoliyatini transformatsiyalashtirishda innovatsion boshqaruvni takomillashtirishga oid xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	59
Ro'ziboyev Muhiddin Xushnudovich	
Harnessing foreign direct investment for sustainable economic growth in Central Asia: policy challenges and opportunities.....	63
Mukhammedova Azizakhon Ikromjon kizi	
Mintaqa innovatsion faoliyatida tavakkalchilikni boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari.....	68
Sapayeva N.K.	
Examining Uzbekistan's foreign trade indicators	72
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
Yo'l bo'yidagi xizmat ko'rsatish infratuzilmasini baholash: xizmat sifati va transport xavfsizligini oshirish.....	78
Egamberduyev Odil Buriboyevich	
Роль инноваций в гибком управлении проектами.....	82
Касимова Наима Жахангировна	
Sug'urta bozorini tartibga solishni takomillashtirish yo'llari.....	87
Tursunova Maftuna Agzamovna	
Mintaqada turizm sohasini rivojlantirishda madaniy turizm resurslarining o'rni va roli	91
Ro'zmetov Baxodir Shomurotovich	
Sug'urta kompaniyalarining kapital bozoridagi emission faolligini oshirishning iqtisodiy asoslari	97
Shodmonova Munisa Nizamjon qizi	
Korxonaning tashqi bozorga chiqishida marketing strategiyasining samaradorligini baholash.....	104
Akramov Bo'ribek Faxriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalar innovatsion faoliyatini boshqarish	110
Saipova Dilnoza Shuxratovna	
Xalqaro standartlar asosida kapital qo'yilmalar hisobini takomillashtirish	114
Egamberdieva Salima Rayimovna, Bozorov Yashnarbek Xayrulla o'g'li	
Investitsiyalar samaradorligini baholash va ularga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	120
Jo'raev Paxlavonjon Usarovich	
Soliq qarzдорliklarini yuzaga kelishining ilmiy nazariy asoslari tadqiqi	127
Ostonaqulov Alisher Abdurashidovich	

Korxonalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash va ularga imtiyozlar berishni takomillashtirish masalalari.....	132
Z.T. Mirzayev	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalarda raqamli marketingning ahamiyati.....	139
M.Vohobjonova	
Положение электронной коммерции на международном и национальном уровнях	142
Абдуганиев Учкун Хабибулла угли, Орифбоев Озод Азатович	
Korporativ resurslardan samarali foydalanish orqali kichik biznes subyektlarini barqaror rivojlantirish va samaradorligini oshirish.....	148
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna	
Qishloq xo'jaligida kartoshka ishlab chiqarish funksiyasi.....	151
Avazmurodov Islom Nusratullo o'g'li, Muratov Shukrullo Abduraimovich	
Tovar-moddiy resurslar harakati bo'yicha logistik muammolar va ularni bartaraf etishning samarali yechimlari	155
Sherzod Xolmurodovich Pardayev	
Ta'lim va ilm-fan sohasida inson kapitali konsepsiyasining amalga oshish bosqichlari yo'nalishlari.....	159
Nasretdinova Aziza Adxamjonovna , Bozarov Elyor Boboqulovich	
Влияние цифровой валюты центральных банков (CBDC) на международную торговлю и финансовые отношения: Анализ и перспективы	164
Номозали Хайдаров	
Raqamli transformatsiya va tadbirkorlik: kichik biznes uchun yangi imkoniyatlar va chora-tadbirlar	167
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich, TDIU magistranti	
O'zbekiston respublikasida aholini samarali ish bilan ta'minlash istiqbollari.....	172
Raxmatullayeva Shahnoza Xamidovna, Sadriddinova Sevinchxon Sadriddin qizi	
Aylanma mablag'lar aylanuvchanligini tezlashtirishning asosiy yo'llari	179
Fayziyev Oybek Raximovich	
Mintaqada to'qimachilik sanoatining iqtisodiy holati tahlili (Xorazm viloyati misolida)	185
Xudoyorova M.O	
Мировой опыт стратегического управления финансовыми ресурсами акционерных обществ.....	190
Абдалиев Айдос Бахтиярович	
Sug'urta faoliyatida axborot jarayonlarini vtomatlashtirishning nazariy asoslari.....	196
Shakirov O'tkirbek Taxirovich	
Yerlardan maqsadli foydalanishni aniqlash uslubi.....	199
Yunusov Begench Mavlanberdievich	
Iqtisodiyotda real sektorning ahamiyati va uning rivojlanishi.....	204
Amirqulov Umarali Akram o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni baholash amaliyoti va indikatorlari	208
Feruza Raxmatova Yusupjanovna	
O'zbekistonda korxonalarni boshqarishda raqamli texnologiyalardan qo'llash yo'nalishlari	213
Qo'chqorov Tohir Safarovich, To'ychiyev Akmaljon Abdulatif o'g'li	
Agroklastarlarning tadbirkorlikni rivojlantirishdagi ahamiyati	219
Qurbonov Alisher Boboqulovich	
"Yashil" Iqtisodiyotni rivojlantirishda turizmga investitsiyalarning roli.....	224
Azimov Olimjon Orifovich	
Raqamli texnologiyalar asosida aholini ro'yxatga olish jarayonlarini samarali tashkil etish	236
Annazarova Barno Rustamovna	
Qishloq xo'jaligida sug'oriladigan yerlar unumdorligini oshirishni iqtisodiy rag'batlantirishning dolzarb masalalari.....	242
Isaxanov Muslimjon Ma'rifjon o'g'li	

Logistika va uning sanoat mahsulot ishlab chiqarish tannarxiga ta'sirini kamaytirish	246
Zokirjonov Asadbek Otabek o'g'li	
Sug'urta kompaniyalari moliyaviy risklarini baholash	249
Baymuratova Gulirayxon Tursunbaevna	
Tadbirkorlik salohiyati tushunchasining rivojlanish bosqichlari	255
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Qishloqlarning resurs salohiyati iqtisodiy kategoriya va iqtisodiyotning agrar sektorini rivojlantirishning zaruriy sharti sifatida	260
Tursunpo'latov Farxodjon Xoshimjon o'g'li	
Kommunal xizmatlarni rivojlantirishda xorij tajribasidan foydalanish	265
Mardanova Mohidil Otabek qizi	
Analysis of factors affecting the sustainable development of transport networks in Khorezm	269
Karimboev Dilshod Davronbek o'g'li	
Tijorat banklari moliyaviy boshqaruv tizimini tashkiliy mexanizmini takomillashtirish	274
Lutfullo Xalimovich Qadirov	
Использование социальных сетей как инструмента маркетинга для фермеров	278
Назарова Гулрух Умаржонова	
O'zbekiston transport-logistika tizimida logistika samaradorligi indeksi (LPI) va uning tadbirkorlik subyektlari faoliyatidagi ahamiyati	283
Ismoilov Narimonjon No'monjon o'g'li	
Davlat maqsadli dasturlarini imtiyozli kreditlash tizimining mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishidagi o'rni	287
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
O'zbekistonda potensial YaIM.ning ekonometrik tahlili	293
Djabbarov Raximjon Abdullaevich	
Tibbiyot muassasalarini kafolatlangan tibbiy xizmatlar paketi asosida moliyalashtirish tizimini takomillashtirish masalalari	298
Muxammadiev Ramz Zoirjon o'g'li	
Стратегии развития медицинских организаций в Узбекистане	313
Исломбек Умиров	
Kambag'allikka qarshi kurashning falsafiy va ijtimoiy asoslari: Tarixiy tahlil	321
Iloxmjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Innovatsion loyihalar va startaplarni moliyalashtirishda venchur fondlarining ahamiyati	329
Atamuradov Sherzod Akramovich	
Reforms in higher education institutions of the republic of uzbekistan	334
Gafurov Anvar Bazarbayevich	
Namangan viloyati qurilish materiallari ishlab chiqarish korxonalarining faoliyati samaradorligini ta'minlash holati va tahlili	343
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li	
Increasing the innovation potential of construction materials industry enterprises	350
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
Jahon savdo tashkiloti doirasida to'qimachilik mahsulotlarining xalqaro savdosi	356
Nurboyev Jaloliddin Mamadiyevich, Abduvohidov Behzod	
Farg'ona vodiysida turizm xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari tahlili	361
Mamatqulov Zarifbek Sharifjonovich	
Qishloq xo'jaligida investitsiya faoliyatini moliyalashtirishni takomillashtirish chora-tadbirlari	366
Ko'chqarov Fayzullo Abdujabborovich	
Tarkibiy o'zgarishlar sharoitlarida xo'jalik yurituvchi subyektlarda investitsiyalarni faollashtirish	376
M.J.Nabiyeva	
O'zbekistonda aholi omonatlari va ularni kafolatlash tizimi	382
Xakimov Zohid Norbo'tayevich	

Взаимодействие образования и бизнеса с элементами дуального образования	389
Баходурова Сулхия Азизхожаевна, Акрамова Зарринахон Башировна, Ли Марина Рудольфовна, Ромашкин Роман Анатольевич, Мухтарова Доната Равшанбековна	
O'zbekistonda yashirin iqtisodiyot darajasini qisqartirishda samarali yondoshuv.....	396
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
To'qimachilik sanoati korxonalarida innovatsion rivojlanish strategiyalarini takomillashtirish zaruriyati.....	403
Sarimsafov Doniyor Xomidovich	
Xorazm viloyatida hududiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasini baholash	409
Madraximov Kaxramon Egamberganovich	
O'zbekistonda aholini uy-joy bilan ta'minlashdagi murakkabliklar va ularning yechimlari.....	414
Xannarov Komiljon Karimovich	
Elektron hukumatdan smart hukumatga	419
Abidov Abdujabbar Abduxamidovich	
Tadbirkorlik va kichik biznesni rivojlanishi va samaradorligining nazariy-uslubiy asoslar	426
Axtova Shahnoza	
O'zbekistonda banklar faoliyatini tartibga solishning zamonaviy mexanizmlari	432
Abdullaev Suyun Artikovich	
Raqamli transformatsiya va hududlarning inklyuziv iqtisodiy o'sishini ta'minlash yo'llari.....	436
Zokirova Bahora Zokir qizi	
Market research strategies in the global tech industry: a comparative study of apple, samsung, and huawei	440
Abbos Ruzmamatov	
Strategic analysis of innovation development in manufacturing enterprises: approaches, challenges, and future perspectives.....	444
Musayeva Shoirazimovna	
Kichik biznes subyektlarini raqobatbardoshligini oshirishda moliyalashtirish texnologiyasi	452
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
Boshqarish jarayonlarini samaradorligini oshirish orqali iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash	459
Xojamurodov Asqarjon Jalolovich, Usmonov Suxrob Zayniddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyotda axborot texnologiyalarining o'rni: amalga oshirish imkoniyatlari va kelajak istiqbollari	469
Kurbanov Farrux Uktamovich	
Kichik biznes uchun investitsion muhit jozibadorligining ko'rsatkichlari tahlili	469
Jurayev Elyorbek Sobirjon o'g'li, Nabiyeva Muhabbat Djabirxanovna	
Fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirishda inflyatsiya ko'rsatkichining ekonometrik tahlili	475
Hakimov Hakimjon Abdullo o'g'li	
Bandlikni ta'minlashning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish	479
Karimjonov Muhammadrasul To'liqinjon o'g'li	
O'zbekiston mintaqalarida turizmni rivojlantirishni boshqarishda davlat-xususiy sherikligi mexanizmidan foydalanishning konseptual modelini ishlab chiqish	485
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
O'zbekiston mintaqalarida turizmni rivojlantirishni boshqarishda davlat-xususiy sherikligi mexanizmidan foydalanishning konseptual modelini ishlab chiqish	485
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
Аутсорсинг и рост сферы услуг: воздействие на занятость (практика США)	494
Назаров Зиёвуддин Шарофиддинович	
Restoran xizmatlari sohasi ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini oshirishda marketingning zamonaviy konsepsiyalarini qo'llash.....	501
Ibodov Kamoliddin Mamatqulovich	
The revenue manager in the hospitality industry	507
Kalandarova Gulnoza	

Davlat moliyaviy nazoratini joriy etilishi bo'yicha ayrim xorijiy davlatlar tajribalari	510
B.Turabov	
Barqaror rivojlanishni ta'minlashning hududiy xususiyatlari.....	517
Baxtiyorova Dildora	
Elektr energiyasi samaradorligini yaxshilashga innovatsion va strategik yondashuvlar.....	521
Doliyev Shoxabbos Qulmurot o'g'li	
Don maxsulotlari sifat ko'rsatkichlariga sovuq konditsionerlash tizimini samaradorligini tahlil qilish	525
Yusupov Azamat Alijonovich, Akramova Gulhayo Abidovna	
O'zbekistonda tijorat banklarini rivojlantirish va transformatsiya qilish istiqbollari	532
Mutalova Mohira	
Optimizing crisis-handling mechanisms in commercial banks	537
Muydinov Muhammadsardor Abdukayum ugli	
Ochiq bank (open banking) faoliyatining xalqaro tajribasi va o'zbekistonda qo'llanilishi	541
Xoshimov Elmurod Abdusattorovich, Abduvahobov Shohruh Xolmo'min o'g'li	
Mikrosug'urtaning kichik biznes risklarini sug'urtalashning innovatsion mexanizmi sifatidagi ahamiyati	549
Tuxtamishev Shodimurod Qurbonboyevich	
Agroklastarlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	553
Topildiev Soxibjon Raximjonovich, Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna	
Econometric analysis and adjustment of agricultural production processes.....	563
Makhambetova Uringul	
The importance of investing investment in fixed capital.....	568
Sindarov Sherzod Egamberdiyevich, Ruzimatov Sanjarbek Qosimjon ugli	
Kichik biznes iqtisodiy samaradorligini oshirishda kasanachilik va mahalliy yetkazib beruvchilarni rivojlantirish	573
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlari bozorining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	577
Zaidov Islom Ibragimjonovich	
Respublika iqtisodiyotining innovatsion salohiyati va undan foydalanish.....	583
Olchinboyev Otabek Abdusamad o'g'li	
Математическое моделирование забойки при использовании вв с экспоненциальным внешнем воздействием	587
Джураева Нодира Мурадullaевна	
Kichik biznes subyektlari faoliyatini moliyaviy ta'minoti masalalari.....	593
Aymurzaeva Gulnaz Puxarbaevna	
Logistika harajatlarini optimallashtirish shartlari.....	598
N.B. Shanazarova	
G'o'zaning yangi tizmalari tolasining sifat ko'rsatkichlari	603
X.A.Boltabaev, X.A.Mamadjonov	
Aholi turmush darajasi baholashda daromadlarning ahamiyati	607
Tursunov Farxod Baxodir o'g'li, Qambarov Bahriddin Panji o'g'li	
Xodimlar bilan hisob-kitoblar hisobining nazariy va normativ-huquqiy asoslari.....	618
Ametova Nasiba Danilovna	
Nodavlat notijorat tashkilotlar boshqaruvida zaifliklar	622
Odilbekova Dilnoza Murataliyevna	
Respublika iqtisodiyotida oziq-ovqat sanoatini rivojlanish tendensiyalari	626
Baxritdinov Sherzodbek Bahodirovich	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirishning xorijiy ilg'or davlatlar tajribasi	631
Qaxxorov Shoxruxbek Shavkatjon o'g'li	
Порядок аудита лизинговых операций	636
Турсунов Улугбек Сативолдиевич	

Fond bozorida aksiyalar muomalasi tahlili.....	641
Quvondiqov Muhammad Quvondiqovich	
Низкоуглеродное развитие: ключевой фактор устойчивого развития в узбекистане и мировом контексте	646
Исламов Шохзод Шухрат ўғли	
Устойчивое управление ресурсами: роль государственного управления, квоты на природные ресурсы и производительности энергии.....	653
Ибрагимов Захид Тахирович	
Milliy iqtisodiyotda sanoat korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash va rivojlantirish usullari.....	661
Yuldashev Fozil Turapovich	
Food security problems.....	667
Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Waste management in the dairy industry	669
Shukurov Izzatullo Khikmatullaevich	
Sanoat korxonalariga kiritilgan investitsiyalar samaradorligining ilmiy-nazariy asoslari	675
Feruza Hojiqulova Dona qizi	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini eksport salohiyatini oshirishda vujudga kelayotgan muammolar va ularning yechimlari	683
Yuldasheva Dildora Kamiljan qizi	
O'zbekistonda budjet tashkilotlarida moliyaviy nazoratini olib borishning ustuvor yo'llari	687
Alxanova Feruza Faxritdinovna	
O'zbekistonda davlat xaridlari tizimini takomillashtirish.....	691
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich, Mamasoliev Abrorbek Abdug'ani o'g'li	
Kichik tadbirkorlik tarkibiy tuzilmasi takomillashuvida tarmoq bo'yicha ixtisoslashuv jarayonlarining ahamiyati va ularning rivojlanganlik darajasiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar	696
Sharipov Kuvondik Baxtiyorovich	
Raqamli platformalar orqali yashil mahsulotlar va xizmatlarni rivojlantirish	709
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna	
Development and practical application of financial security indicators at the regional level: The case of Uzbekistan	715
Elmurodov Shohzod Shavkatovich	
Boshqaruv psixologiyasining terminologik tahlili va semantik xususiyatlari	720
Norboyeva Dilafruz Jumaqulovna	
Mintaqa ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga kiritilgan investitsiyalarning iqtisodiy-statistik tahlili.....	724
Tursunpulat Davronovich Maxmudov	
Paxta-to'qimachilik klasterlar mahsulotlar eksportini motivatsiyalash mexanizmini takomillashtirish	730
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish huquqiy kafolatlari	735
Usmonov Shavkatjon Shukurovich	
Nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning amaliy jihatlari.....	744
Muslitdinov Nodir Xojievich	
Korxonalarda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini joriy etish sharoitida strategik loyixa boshqaruvi.....	750
Orifali Samandarovich Tursunov, Xalilov Jaxangir Jalolovich	
Globallashuv sharoitida jahon iqtisodiyoti va xalqaro fond bozori holati tahlili	756
Shamsiev O'ktam Sayfitdinovich	
Qishloq xo'jaligi korxonalari innovasion faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash yo'llari.....	764
Shaniyazova Zamira Oralbaevna	

Raqamli transformasiya jarayonlarining bank xizmatlari sifati va xavfsizligini oshirishga ta'siri.....	772
Qodirov Bekzod Xushnud o'g'li	
Tijorat banklari ipoteka xizmatini raqamlashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	776
Jabbarov Majidbek Erzodovich	
Fermer xo'jaliklari faoliyati samaradorligini statistik usullarda baholash.....	780
Murodov Jahongir Choriyevich	
Sanoat korxonalarida moliyaviy barqarorlik, ularni hisoblash va oshirish yo'llari.....	784
Makhkamova Shakhruza Bahodir qizi	
O'zbekistonda tadbirkorlik salohiyatini rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar.....	788
G'ofurjon Shermatov G'ulamovich, Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tannarxni pasaytirishda ish vaqtidan samarali foydalanish va mehnat sig'imi tahlili.....	794
Xamidova S.Ya.	
Umumta'lim muassasalari xarajatlarini moliyalashtirish mexanizmini takomillashtirish.....	799
Ummatov Avaz Muydinovich	
O'zbekiston respublikasi qishloq xo'jaligi tarmog'idagi tarkibiy-tuzilmaviy o'zgarishlarni statistik baholash.....	803
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Measures for the development of tourism infrastructure in Uzbekistan.....	813
Khallieva Nargiza Rozikovna	
Turizm da raqamli texnologiyalarni qo'llash bo'yicha jaxon tajribasi.....	820
Jalolov Otabek Oybek o'g'li	
Формирование страхового бизнеса как стратегического сектора экономики.....	826
Тулаев Дилшод Юсуфович	
Особенности использования инструментов монетарной политики в зарубежных странах.....	831
Шомуродов Равшан Турсункулович	
Некоторые аспекты технологического развития в современной экономике.....	839
Ахмедов К.	
Формирование конкурентоспособных профессионалов для рынка.....	842
Ишимбаев Рафаэль Наильевич	
Влияние инвестиций на оценку эффективности использования интеллектуального капитала.....	848
Муртазаев Ардашер Зафар угли	
Navoiy viloyatida kichik biznes faoliyatini rivojlantirish holatini statistik bashorat qilish.....	853
Xushvaqova Durdona Islom qizi	
Foreign trade liberalization and its impact on a country's economic growth (in the case of countries).....	860
Sirajiddinov Nishanbay, Norkobilov Akobir	
Samarqand viloyati xizmat ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik subyektlari faoliyatining rivojlanish holati tahlili.....	871
Umirov Islombek Furkatovich, Ozodxonov Islombek Zarifxon o'g'li, Turaqulov Ulug'bek Shovkat o'g'li	
O'zbekistonning jahon savdo tashkilotiga qoshilishi natijasida xom ashyolar importining yengillashishi va mahsulotga ketadigan xarajatlarning kamayishi masalalari.....	880
Z.K. Xashimova	
Yengil sanoat korxonalarining samaradorligini ekonometrik model lashtirish.....	885
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
Yuqori malakali kadrlar tayyorlash samaradorligi iqtisodiy-statistik tahlili.....	892
Zaripova Mukaddas Djumayozovna	
Xususi kredit – kreditning zamonaviy turi sifatida.....	902
Sharbat Abdullaeva, Abdullaev Sardor Atxam o'g'li	

Jahon iqtisodiyotida yuzaga kelgan megatrendlarning o'zbekistonning tashqi savdo munosabatlariga ta'siri.....	907
Yangibaeva Dilafruz Polat qizi	
Issues of reflection of financial results in reports and improvement of audit	912
Muhammedova Dilfuza Anvarovna, Shukurov Farrux Shuxrat o'g'li	
Paxta-to'qimachilik klasterlar mahsulotlar eksportini motivatsiyalash mexanizmini takomillashtirish.....	918
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Mamlakatimizda uy xo'jaliklari iqtisodiy faolligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari	918
Abdullayev S.A.	
Etnografik turizm samaradorligini oshirishda xorij tajribasini qo'llash	922
Xakimov Dilyor Zafarovich	
Davlat muassasalarida inson resurslaridan foydalanish samaradorligining statistik tadqiqi	930
Xusanova Muxsina Kasimovna	
Raqamli marketing va barqaror strategiyalar orqali mintaqaviy investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish: AHP asosidagi tahlil	937
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna	
Sanoat korxonalarida iqtisodiy salohiyatni rivojlantirishda qo'laniladigan strategiyalar	943
Turaboyev Ibroxim Ismoil o'g'li	
Innovatsion faoliyatni rivojlantirishning davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi.....	948
Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich	
Issues of strategic planning in industrial enterprises.....	952
Ibragimov Isroil Usmanovich	
Sanoat korxonalarida tejamkor texnologiyalarni joriy qilishning iqtisodiy samaradorligi.....	958
Xakimov Umarxon Rustamjon o'g'li	
Цифровая экономика: концептуальные основы и ее влияние на трансформация рынка труда.....	962
Магруппов Азиз Юлдашевич	
Taraqqiyot strategiyasi va ma'muriy islohotlarning keyingi bosqichlari.....	971
Abdulla Abdukadirov	
Экономический эффект от внедрения международных образовательных стандартов в узбекистане	977
Олимова Бахора Шухратовна	
Ijtimoiy xizmatlat sohasini rivojlanish tendentsiyalari va davlat-xususiy sherikligini samarali shakllantirish mexanizmlari	981
Y.M.Xalikov	
Qurilish materiallari ishlab chiqarilishida kimyo sanoatining o'rni.....	988
Usmanov Baxtiyor Xusanboyevich	
Hududiy sanoatni rivojlantirishning ahamiyati va uning salohiyatini belgilovchi omillar	994
Choriyev Tolib A'zamovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida banklar faoliyatini innovatsion rivojlantirishning institutsional asoslari.....	999
Qosimova Mohigul Abduhamidovna	
Tasvirlarni intellektuallashtirishda filtrlash jarayoni va baholash algoritmlari	1004
Norboyeva Nafisa	
Model of application of the integrated report on the organisation's human capital in management accounting	1009
Ochilov Olmos Ikrom ugli	
To'qimachilik tarmog'ini iqtisodiy rivojlantirishda asosiy ko'rsatkichlarini modellashtirish va prognozlash yo'nalishlari.....	1018
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
O'zbekiston-Yaponiya yashil iqtisodiyoti sharoitida turizm soxasi bo'yicha xamkorlik.....	1023
Dadaxanov Shuxrat Abdumalikovich	

Изменение климата и зеленая экономика: стратегии и меры в узбекистане	1027
Хусаинов Равшан Рахимович, Ибрагимова Камола Саидбариевна	
O'zbekiston Respublikasining barqaror rivojlanishi: investisiya faoliyatining ustuvor yo'nalishlari	1033
Ochilov Akram Odilovich, Rahmonova Durdona Hasan qizi	
Xalqaro standartlar asosida ishlab chiqarish xarajatlarini hisobga olish	1040
Xamidova S.Y.	
Tijorat banklari tomonidan aholiga ko'rsatiladigan xizmatlarni takomillashtirish.....	1040
Rajabov S.	
Проблемы микрокредитования малого бизнеса и кредитная поддержка частного предпринимательства в республике Узбекистан	1045
Сохибов Ж.Т.	
Эмоциональный интеллект и его влияние на эффективность принятия решений лидерами.....	1049
Юлдашева Камола Касымджановна	
Sanoat korxnalarini investitsion jozibadorligini aniqlash usullari	1055
Anafiyayev Abdurashid Mamasidiqovich	
Tijorat banklari investitsion jozibadorligini oshirishda dividend siyosatining o'rni	1060
Azimjon Abdiraxmonov	
Mahalliy soliqlar va ularning iqtisodiy ahamiyati, soliq bazasini kengaytirish va soliq madaniyatini oshirishning nazariy asoslari	1065
Ravshanov Xurshid Akramovich	
Banklar samaradorligi va kapital yetarliclik ko'rsatkichi riski o'rtasidagi bog'liqlik tahlili.....	1069
Xoldorov Sardor Umarovich	
Управление процессом снижения транзакционных издержек в условиях экологизации экономики	1075
Ходжаева Нодирахон Абдурашидовна	
Oziq-ovqat mahsulotlari bozorida yashil marketing strategiyasini qo'llash.....	1078
Po'latova Shahnoza Abdirashitovna	
Agriculture cooperative models	1082
Qo'ldosheva Gulnozaxon Shukurjon qizi	
Iqtisodiy mutanosiblik va uni ta'minlashning ayrim nazariy masalalari.....	1086
Murtazayev Isabek Bazarbayevich	
Biohududlar yashil maqsadlarga erishish yo'lidagi ahamiyati	1094
Galimova Firuza, Dexkanova Nilufar	
MDH mintaqasida transport sohasidagi hamkorlikni rivojlantirishda EOII transport integratsiyasining tashqi omillari va xavflari.....	1099
Xo'jayev Fazliddin Elmurodovich	
O'zbekistonda kichik biznes subyektlarining eksport faoliyatini moliyalashtirish mexanizmlari	1103
Abdumo'minov Axrorjon Axatjonovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda transport tizimini o'rni	1107
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
Korxonada marketingning strategik ahamiyati	1113
Egamberdiyev Muzaffar	
Jismoniy shaxslarni kreditlash jarayonlarini takomillashtirish.....	1116
Jurayeva Sevara Zakirovna	
Assessing the effects of GDP expansion on environmental degradation in uzbekistan	1122
Muhammad Eid Balbaa	
Innovation jarayonlarni boshqarish samaradorligini baholashning uslubiy jihatlari.....	1132
To'g'onov Ibrohimxo'ja Otaxo'ja o'gli	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasida nomoddiy aktivlar hisobi va uni takomillashtirish masalalari	1137
Ishankulov Izzatilla Nurillayevich	

The impact of agricultural production on food security in Uzbekistan in the coming years.....	1142
Saydullayev Abbos, Khudoyberdiyev Diyorbek	
Mintaqaviy agrosanoat majmuasida klasterlashning holatini o'rganish va baholashga ilmiy-uslubiy yondashuvlarni tizimlashtirish.....	1148
A.Ch.Boboyev, M.O.Shamsiyeva	
Hududiy barqaror rivojlanishning nazariy asoslari.....	1153
Nazarov Nazirjon Narzilloevich, Umarov Oqil Omiljonovich	
"Asosiy kapitalning iqtisodiy mohiyati, uni tashkil etish va moliyalashtirishning nazariy asoslari"	1158
Zoxidov Tohirjon Mirzfar o'g'li	
Асимптотические свойства момента останова в последовательном оценивании	1162
Турсунов Гафур Таирович	
Qimmatli qog'orlar bozorini raqamlashtirishda tijorat banklarining o'rni.....	1169
Abdukayumov Abduvaxid Abduvasikovich	
Tijorat banklari tomonidan to'lovga layoqatlilikni baholashning o'ziga xos xususiyatlari	1175
Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li	
Цифровые технологии как драйверы улучшения финансовой оценки предприятий.....	1181
Юсупов Файзулла Якубович	
Qishloq xo'jaligi samaradorligini oshirishda logistikaning zaruriyati va ilmiy asoslari.....	1190
Abdirashidov Temurbek Abdirashid o'g'li	
To'qimachilik sanoati tarmog'ida innovatsion klasterlarni boshqarish mexanizmi	1194
Muminova Elnorakhon Abduakrimovna	
Milliy iqtisodiyotni innovation rivojlantirish asosida barqaror iqtisodiy o'sishni taminlash	1201
Fayzieva Nilufar Shuxrat qizi	
Пути совершенствования практики управления государственным внешним долгом.....	1206
Бобакулов Тулкин Ибодуллаевич, Расулова Саида Талатовна	
Moliyaviy pufak xavfi indeksi va uni tijorat banklari faoliyatiga ta'sirini baholash	1210
Botirov Islombek Ulug'bek o'g'li	
Ta'lim oluvchilar kognitiv faolligini rivojlanishiga ta'sir etuvchi o'ziga xos jihatlari.....	1215
Panjiyev Maqsud Aliqulovich	
O'zbekistonda tarmoqlararo klasterlar samaradorligini baholashning o'ziga xos xususiyatlari	1219
Sharipova Zulayho Abdirimovna	
Пути развития фондового рынка на основе цифровых технологий.....	1124
Шукурова Луиза Баратовна, Эшдавлатов Боймурод Соатович	
Riskka asoslangan ichki audit o'tkazishning iqtisodiy mazmuni hamda tashkil etish muammolari	1228
Asfandiyorova Shakina Rustam qizi	
Anoat klasterlarining shakllanishi va rivojlanishi	1231
Saidaxmedov Nemat Hamidovich	
Servis sohasida kichik korxonalar faoliyati samaradorligini oshirish va ularning mezonlari	1237
Umirov Islombek Furkatovich, Xurramov Shohjahon Abror o'g'li, Muhammadiyev Humoyun Omon o'g'li, Nishonov Ayubxon Isroiljon o'g'li	
Raqamli texnologiyalarning agrar soha rivojiga ta'siri: xorij tajribasi.....	1244
Mambetnazarov Bakhit Bisenbayevich	
Sog'lomlashtirish turizmi faoliyatining boshqaruv samaradorligi: boshqaruv strategiyasi va uning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari	1248
G'ofurov Azizbek Umarjonovich	
O'zbekiston Respublikasida yuk avtomobillari transport xizmatlari ko'rsatish tizimini rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari.....	1253
Ishonkulova Feruza Asatovna	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish – yuqori iqtisodiy o'sish omili sifatida	1257
Muminova Elnorakhon Abduakrimovna, Jo'rayev Asadbek Anvarjon o'g'li	

Korxonalar daromadiga ta'sir qiluvchi risklarni boshqarish asoslarini takomillashtirish	1263
Sa'dullayev Oybek Turdiali o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashning ijtimoiy – iqtisodiy va huquqiy mexanizmlarini takomillashtirish	1268
Zufarova Gulmira Abduxalilovna	
Strategik menejment yondashuvlari asosida oliy ta'lim tizimi boshqaruvining xorijiy davlatlar tajribasi.....	1272
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna, Po'lotov Shoxrux Shavkatovich	
Uzoq muddatli aktivlarga amortizatsiya hisoblash usullari.....	1278
Xamdamova Ra'no Bahodir qizi, Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va uning afzalliklari.....	1284
Mirzarayimova Feruza Zokirjon qizi, Levakov Izzatulla Nematillayevich	
Tijorat banklarining aktiv operatsiyalari risklarini ekonometrik baholash.....	1288
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Mechanisms of production management within the framework of the strategy of Uzbekistan	1293
Ziyayeva M.M.	
Sustainable development priorities and ensuring environmental sustainability: prospects for Uzbekistan.....	1297
Seitova Leila Pulatovna	
Davlat dasturlarining ijrosi samaradorligini oshirishda samaradorlik auditining rolini oshirish istiqbollari.....	1303
Behzod Shamsiddinovich Mirzoev	
Mintaqa xalq hunarmandchilikni rivojlantirish orqali aholi bandligini ta'minlashning tahlili.....	1310
Norqobilova Feruza Abduhomidovna	
Qoraqalpog'iston respublikasida turistik xizmatlar bozorini rivojlantirishning iqtisodiy ahamiyati.....	1314
Kusekeev Bayram Kallibekovich	
Korxonalarda kadrlar siyosati va mehnatni tashkil etish.....	1319
Obidxonov Javoxirxon Avaxonovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasi sharoitida kunjut yetishtirishni ekonometrik modelashtirish va iqtisodiy samaradorligini oshirish istiqbollari.....	1324
Otemisov Sharapat Jangabayevich	
Mamlakat iqtisodiy xavfsizligini taminlashda oziq-ovqat xavfsizligining o'rni (O'zbekiston Respublikasi misolida).....	1332
Hamidov Mahmudjon Abdug'affor o'g'li, Mamasoliyeva Maktuba Axmadullayevna	
Pul aylanmasi mexanizmini amaliy asoslarini takomillashtirish.....	1338
Gadoyev So'hrob Jumakulovich	
Inson kapitali iqtisodiy kategoriya sifatida mohiyatini va unda ta'limni o'rni.....	1345
Abduraxmanov Kamoliddin Batirovich	
The role of introduction of the concept "economic production" in industrial enterprises in the development of small business.....	1351
Kamilova Anora Nasirovna	
O'zbekistonda vakolatli iqtisodiy operatorlar faoliyatini tartibga solish mexanizmlarini takomillashtirish	1355
Yo'ldoshev Jasurbek Baxtiyor o'g'li	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida kichik sanoat zonalari faoliyati samaradorligini baholashning ilmiy-uslubiy asoslari.....	1360
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning zamonaviy imkoniyatlari	1364
Isakov Janabay Yakypbaevich	
Investitsion salohiyat tushunchasi va uni boshqarishning zarurligi	1375
To'raev Jasurali To'raevich	
Samarali boshqaruv strategiyalarini shakllantirishda energiya sarfini optimallashtirish usullari	1379
Xamdamova Gavxar Absamatovna	

Banklarga zamonaviy xizmat turlarini joriy etishda infratuzilmaning roli	1385
Umarova Malika Baxtiyarovna	
Turistik korxonalar raqobatbardoshligi mohiyati	1391
Mahamadova Muslimaxon Muzaffar qizi	
Tijorat banklarida innovasion faoliyatni rivojlantirish strategiyasining asosiy yo'nalishlari	1394
Rahmanov Zafar Yashinovich	
O'zbekiston yashil iqtisodiyotga o'tish yo'lida: barqaror rivojlanish va energiya samaradorligi.....	1398
Nabiyev Olimjon Abdusalomovich	
Ishsizlikda gender tengsizligini aniqlash metodologiyasini takomillashtirish	1403
Oxunova Oygul Usmonjon qizi	
"O'zbekneftgaz" AJ korxonalari kiritilayotgan investisiyalarning iqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlili	1409
Yuldoshev Sobir Fayzullaevich	
Сотрудничество таможи с промышленностью: новый взгляд на обеспечение глобальной безопасности и экономической стабильности	1414
Муратова Шохиста Ниматуллаевна	
Agrar sohada kadrlar salohiyatining ishlab chiqarish samaradorligiga ta'siri	1420
Boltayev Nazarbek Narzullayevich	
Влияние туризма на рост экспорта текстильной продукции	1426
Сулейманова Шоира Алавахановна	
Moliyaviy tizimda xavfsizlikni ta'minlash amaliyotini takomillashtirish masalalari.....	1432
Akbarov Behzodxon Ulug'bek o'g'li	
The revenue manager in the hospitality industry	1441
Kalandarova Gulnoza	
The improvement of funding business operations for the local enterprises in the Republic of Uzbekistan through issuing financial securities by means of the Tashkent Stock Exchange.....	1445
Abduganiev Abdulaziz	
Milliy iqtisodiyotimizga qimmatli qog'ozlar bozori orqali investitsiyalarni jalb etish yo'llari.....	1449
Rahimov Jasur To'liqin o'g'li	
O'zbekiston turizm industriyasida ekoturizm iyerarxiyasi: yuqori iqtisodiyot – jamoaga asoslangan ekologik tiklanish.....	1454
Vayskulov Ramazon, Xushvaqto'v Ramziddin, Turayev Javohir	
Роль и значение сферы туризма в переходе к зеленой экономике в Республике Узбекистан.....	1459
Саломов Фаррух Комил Угли	
Tijorat banklari rahbarlarining iqtisodiy komretentligini shakllantirish va xodimlarini boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari.....	1464
Nigmatova Gulnora Nurxanbetovna	
Обесценение активов по МСФО	1469
Якубова Дилфуза Тургуновна	
Barqaror raqamli turizmning rivojlanish modellari: zamonaviy yondashuvlar va istiqbolli strategiyalar	1474
Shirinova Madina Murod qizi, Kaxorov Azamat Abdulloyevich	
Tadbirkorlik faoliyati iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	1481
Akbarov Abdulhamid Akmal o'g'li, Ahrorqulov Jonibek Otabek o'g'li	
Turkiy davlatlar tashkilotining iqtisodiy salohiyati	1486
Abduraxmonov Farxod Abdufarmonovich	
Sanoat korxonalarida mahsulotlar eksportining iqtisodiy mexanizmlari va xorijiy tajribasi	1491
Akramova Zuhaxon Baxtiyorjon qizi	
Paxta tozalash korxonalarida pnevmotransport tizimida paxta xomashyosining shikastlanishini aniqlovchi qurilmaning matematik model asosida amaliy tadqiq etish	1496
Boltabayev Bekzod Egamberdiyevich	

Inklyuziv turizm destinatsiyalarini shakllantirishning institutsional asoslari va boshqaruv modellari	1502
Bekzod Sherzodovich Sharipov	
Ishsizlarni rasmiy ish bilan bandligini ta'minlashning yangi usullarini ishlab chiqish imkoniyatlari.....	1509
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Mintaqa investitsion jozibadorligiga ta'sir etuvchi omillarni sotsiologik o'rganish va baholash	1513
J.A.Ismatullaev, A.Q.Do'lanov	
Marketingda sun'iy intellektdan foydalanish samaradorligi	1519
Tohirov Sharofiddin Utkir O'g'li, Umarov Abdulaziz Abdulatib o'g'li, Yuldashev Abduxakim Abdukarimovich	
Davlat xaridlari tizimi shaffofligini oshirish orqali tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash yo'nalishlari	1523
O'roqov Uchqun Yunusovich, Hayitmurodov Samarbek Sanjar o'g'li	
Raqamli yevro va uning rivojlanish bosqichlari	1528
Tursunova I.X, Alimardonov E.D	
O'zbekistonda barqaror biznesni rivojlantirish.....	1531
Nuraliyeva Komila	
Rivojlangan mamlakatlarda investitsiyalarni jalb qilish – iqtisodiy taraqqiyotning muhim omili.....	1536
Maxmudxodjaev Avaz Yunusjonovich	
O'zini o'zi band qilishni soliqlar vositasida tartibga solish va rag'batlantirishni takomillashtirish masalalari	1540
Ruziev G'anisher Usarovich	
Роль цифровой трансформации в развитии человеческого капитала: новые возможности для узбекистана	1547
Джультатова Светлана Рахматовна	
Sug'urtada anderrayting xizmatini tashkil etishni nazariy asoslari	1554
Mirzoyev Sayfullo Fayzulloyevich	
Экономическая эффективность оценки жилой недвижимости.....	1559
Суюнов Бехзод Абдумаджитович	
Klaster korxonalariga investitsiyalarni jalb etish	1563
Karimova Nilufar Sadriddin qizi	
Оценка способности отраслей легкой промышленности региона сохранять устойчивость в условиях конкурентной борьбы.....	1567
Рахмонов Хуршид Хайриiddinovich	
Investitsiya loyihalari samaradorligini baholash va monitoringini tashkil etish yo'nalishlari	1574
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
Integratsiya va ekologik maqsadlar: iqtisodiy hamkorlik va barqaror rivojlanish orasidagi bog'liqlik tahlili.....	1579
Akmal Alisher O'g'li Abdujabborov	
Buxoro shahri mehmonxonalarida inklyuziv turizm uchun yaratilgan shart-sharoitlar va ularni rivojlantirish yo'nalishlari	1583
Abror Turobovich Jo'rayev, Istamxo'ja Olimovich Davronov	
Real sektor korxonalarida mahsulot tannarxini tahlil qilish va uni minimallashtirish.....	1588
Xudoyqulov Iloxom Jovmart o'g'li	
The main role of electronic document exchange technologies in the digitization of the economy in Uzbekistan and their development directions.....	1593
Sherali Toshniyozov	
Prospects of digital bank development in Uzbekistan.....	1598
Ziyadullayev Zuxriddin	
O'zbekiston Respublikasining innovatsion ko'rsatkichlarini korrelyatsion regression taxlili	1603
Abdullayev Bahodir Abdug'affarovich	

Innovasion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari.....	1611
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
Biriktirilgan va tartibga soluvchi soliqlarning muvofiqligini ta'minlash orqali mahalliy budjetlar moliyaviy barqarorligini ta'minlash mexanizmini takomillashtirish.....	1615
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
Nonparametric sequential point estimation of an unknown characteristic function.....	1621
Rakhimova Gulnoza Gafurovna	
Оценка потенциала инноваций и цифровизации для повышения конкурентоспособности газовой отрасли в Узбекистане	1629
Хамитов Фахри Махмуд угли	
Aksiyadorlik jamiyatlarida soliqlarni rejalashtirish metodologiyasining bazaviy komponentlarini baholash.....	1634
Shermayev Akbar Aqmirzayevich	
Mahalliy budjetlarning moliyaviy faoliyatini amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	1639
Inogamov Xayot Ilyasovich	
Oliy ta'lim myassasalarida innovasion menejment strategiyalarini ishlab chiqish va joriy etishning nazariy asoslari.....	1644
Pulatova Dildora	
ECG signallarini tahlil qilish uchun yangi texnikalar.....	1649
Uzoqov Farxod G'afforovich	
Neft shlamlaridan iqtisodiy samarador ikkilamchi xom ashyo olishning tahlili.....	1657
Ochilov Abduraxim Abdurasulovich, O'rinov Xurshidjon Xayriddin o'g'li, Uzakbaev Kamal Axmet uli	
Oilaviy tadbirkorlik va hunarmandchilikni mahallalarda yuritilish holati.....	1662
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna	
Tadbirkorlik subyektlarini innovatsion faoliyatini rag'batlantirish va rivojlantirish.....	1666
Daniyarov Kuatbay Dauirxanovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini baholash.....	1670
Jalilov Bahrom Sotiboldiyevich	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini soliq mexanizmlari orqali rag'batlantirishning amaliy jihatlari	1674
Ergashev Otamurod Tashtemirovich	
Qurilish sanoati korxonalarida boshqaruvning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish.....	1679
Utarov Doniyorbek G'ayratbek o'g'li, Saidov Mash'al Samadovich	
Barqaror rivojlanish va mintaqalar ijtimoiy-ekologik holati bilan bog'liq tahlillar	1683
Komilova Nilufar Karshiboyevna	
Стратегическое планирование и прогнозирование экономики Узбекистана.....	1692
Тохиоров Талъат Олимжонович	
Tijorat banklarini tizimi barqarorligi ta'minlovchi aktivlarining prognozi.....	1700
N.Q. Xolov	
Synthesizing System Analysis, Mathematical, and Econometric Modeling to Foster Sustainable Development and Environmental Preservation: A Pathway to Enhancing Happiness and Social Capital.....	1704
Ostonaqulova Gulsarakhon Mukhammadyoqub kizi	
Диверсификация услуг в сельской местности в условиях цифровой экономики	1711
Халимов Шахбоз Халимович	
Kavar (capparis spinosa L.) o'simligining rivojlanish davrlarini mevasining sifat ko'rsatkichlariga ta'siri.....	1716
Merganov Avazxon Turgunovich	
Содействие занятости в сельских районах в целях сокращения масштабов бедности.....	1719
Умирзокова Мухаббат Исмаатжон кизи	
O'zbekistonda yo'llarning sifatini oshirgan holda investitsiyalarni jalb qilish asoslari	1723
Raximov Dilshodjon	
O'zbekistonda tadbirkorlikni innovatsion rivojlantirish holatining iqtisodiy tahlili	1727
Begmatova Shaxnoza Adxamovna	

Innovatsion faoliyatni moliyalashtirish.....	1736
Shamansurova Zilola Abduvahitovna	
Agrar sektorning iqtisodiyotda tutgan o'рни va o'ziga xos jihatlari	1743
Utanov Bunyod Kuvandikovich	
O'zbekistonda ko'chmas mulk hamda baholash xizmatlari bozorining rivojlanish holati.....	1747
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
O'zbekistonning eksportga yo'naltirilgan tarmoqlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish yo'llari	1757
Saparbayev Abat Amanbayevich	
Asosiy vositalar holati tahlilining nazariy asoslarini muhim jihatlari.....	1761
Nurmanov Yarkin Anorboyevich	
Qamrov darajasi past bo'lgan hududlarda maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	1765
Nasurova Kamolaxon Ravshanovna	
Aksiyadorlik jamiyatlarida qimmatli qog'ozlar auditini xalqaro standartlar asosida tekshirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	1771
Rashidov Abror Ro'zimurod o'g'li	
Turistik talablar kontekstida ovqatlantirish xizmatlarining diversifikatsiyasi.....	1775
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	
Issues of implementation of international standards of environmental audit in practice	1780
Muxammadjanov Muzaffar Muxammadsolixovich	
Buxgalteriya hisobi milliy standartlarini xalqaro standartlar asosida takomillashtirishning iqtisodiyotimizdagi ahamiyati.....	1784
Narzullayeva Ozoda Qahramon qizi	
Sayyohlar uchun transport xizmatlarining sifat ko'rsatkichlarini baholash.....	1788
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Turistik xizmatlar subyektlari o'rtasidagi fuqarolik-huquqiy munosabatlarning huquqiy asoslari	1792
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Qishloq xo'jaligini tartibga solish va prognozlashda kompleks o'zgaruvchili modellardan foydalanish	1796
N.N.Ibragimov	
Korxonalarda ekologik iste'molchilarning xatti-harakatlarini o'rganish.....	1803
Rahmatov Dilshod Shermat o'g'li	
Improving the international production efficiency of industrial enterprises	1808
Baxanurov Oqil Odil o'g'li, Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari.....	1816
Erdonayev Aliqul Halimovich	

RAQAMLI BANK XIZMATLARIDA SUN'YIY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING ISTIQBOLLARI VA XAVFSIZLIK MASALALARI

Erdonayev Aliqul Halimovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishning amaliy yo'nalishlari, dolzarb muammolari hamda ularni hal etish strategiyalari tahlil qilinadi. Xususan, mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, firibgarlik holatlarini aniqlash va kredit risklarini baholash jarayonlarida sun'iy intellektning o'rni yoritilgan. Shu bilan birga, axborot xavfsizligi, algoritmik shaffoflik, etik muammolar va me'yoriy-huquqiy asoslarning yetarli emasligi kabi masalalar ham ko'rib chiqilib, sohaga oid rivojlantirish takliflari ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: raqamli bank xizmatlari, sun'iy intellekt, axborot xavfsizligi, algoritmik shaffoflik, bank texnologiyalari, moliyaviy texnologiyalar.

Abstract: This article analyzes the practical directions, current challenges, and strategic solutions related to the integration of artificial intelligence (AI) technologies into digital banking services. It highlights the role of AI in improving customer service, detecting fraud, and assessing credit risks. The article also addresses issues such as data security, algorithmic transparency, ethical risks, and insufficient regulatory frameworks, providing concrete proposals for further development of the sector.

Key words: digital banking services, artificial intelligence, information security, algorithm transparency, banking technologies, fintech.

Аннотация: В статье рассматриваются направления внедрения технологий искусственного интеллекта в цифровые банковские услуги, анализируются текущие проблемы и предлагаются пути их решения. Особое внимание уделяется роли ИИ в повышении качества обслуживания клиентов, выявлении мошенничества и оценке кредитных рисков. Также анализируются вопросы информационной безопасности, прозрачности алгоритмов, этических рисков и недостаточного правового регулирования, приводятся предложения по дальнейшему развитию данной сферы.

Ключевые слова: цифровые банковские услуги, искусственный интеллект, информационная безопасность, прозрачность алгоритмов, банковские технологии, финтех.

KIRISH

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar moliyaviy xizmatlar sohasini tubdan o'zgartirmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining bank sektoriga joriy etilishi an'anaviy xizmat ko'rsatish uslublarini optimallashtirish, mijozlar ehtiyojlariga tez va mos javob berish, operatsion xarajatlarni kamaytirish hamda raqobatbardoshlikni oshirish imkonini bermoqda. Raqamli bank xizmatlarida SI'dan foydalanish, xususan, virtual yordamchilar, kredit reytinglarini tahlil qilish, firibgarlikni aniqlash va individual takliflarni shakllantirishda muhim rol o'ynamoqda. Biroq bu jarayon bir qator yangi xavfsizlik tahdidlarini ham yuzaga keltirmoqda. Ma'lumotlar maxfiyligini ta'minlash, kibertahdidlarning oldini olish va algoritmik qarorlar shaffofligini nazorat qilish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Ushbu maqolada raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning asosiy yo'nalishlari, ularning iqtisodiy va texnologik afzalliklari, shuningdek, SI texnologiyalarining joriy etilishi bilan bog'liq xavfsizlik xavflari va ularni bartaraf etish yo'llari o'rganiladi. Maqolaning dolzarbligi shundaki, u zamonaviy moliyaviy ekotizimda sun'iy intellektning roli va imkoniyatlarini tahlil qilish bilan birga, axborot xavfsizligi tamoyillari va me'yoriy-huquqiy muvofiqlik masalalariga ham e'tibor qaratadi. Shu bilan birga, maqolada O'zbekiston bank tizimi misolida SI texnologiyalarini joriy etish istiqbollari va ularni kengaytirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ilgari suriladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektidan foydalanish borasida ilmiy adabiyotlarda ko'plab tadqiqotlar olib borilmoqda. Tadqiqotchilar sun'iy intellektning bank faoliyatida samaradorlikni oshirish, mijozlarga xizmat ko'rsatishni individuallashtirish va xavfsizlikni ta'minlashdagi o'rni tobora ortib borayotganini ta'kidlamodalar. Shu bilan birga, olimlar bu jarayon bilan bog'liq xavflar, jumladan kiberhujumlar, algoritmik noaniqlik va adolat muammolari hamon dolzarb masala bo'lib qolayotganini qayd etadilar. Masalan, Kumar (2024-yil) sun'iy intellekt bank xizmatlarini yangi bosqichga olib chiqayotganini, ammo nazorat va xavfsizlik choralarisiz u bank infratuzilmasiga qo'shimcha xavf tug'dirishi mumkinligini ko'rsatadi.

Firibgarlikni aniqlash va pul yuvishga qarshi kurash sohasida mashina o'rganish usullarining samaradorligini ko'plab tadqiqotchilar e'tirof etgan. Noriega (2023-yil) o'z tadqiqotida mashina o'rganish modellarining kredit riskini aniqlashda an'anaviy yondashuvlardan ko'ra ishonchliroq natijalar berishini ko'rsatgan. Xuddi shuningdek, Shi (2022-yil) kredit xavfini baholash bo'yicha olib borgan tahlilida modelning ma'lumot sifati va adolat muammolari bank tizimida qaror qabul qilishga sezilarli ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydi. Noriega va hamkorlari (2025-yil) esa sun'iy intellekt asosida mijozlarga shaxsiylashtirilgan xizmatlar ko'rsatish ularning qoniqligi va sodiqligini oshirishini empirik tarzda tasdiqlagan.

Xavfsizlik masalalari ham adabiyotlarda keng yoritilgan. The Guardian 2024-yilda chop etgan tahlilida generativ sun'iy intellekt texnologiyalari, jumladan deepfake va fishing kabi hujum usullari bank tizimlari uchun katta tahdid tug'dirayotganini yozgan. Business Insider 2025-yilgi maqolasida esa Wall Street mutaxassislari sun'iy intellekt vositalaridan foydalanayotgan kiberjinoyatchilar bilan raqobatlashishda bank tizimlari ortda qolayotganini qayd etgan. Investopedia nashrida ham keltirilishicha, sun'iy intellekt xavfsizlikni kuchaytirish vositasi sifatida qo'llash mumkin bo'lsa-da, u hujumchilarga ham yangi imkoniyat yaratmoqda.

Model xatolari va bias muammolari akademik tadqiqotlarda alohida o'rin tutadi. Yeo (2025-yil) o'z monografiyasida moliyaviy sohada qo'llanilayotgan tushuntiriladigan sun'iy intellekt (XAI) usullarining afzalliklari va cheklovlarini tahlil qilib, ularning adolat va shaffoflikni ta'minlashdagi imkoniyatlarini ta'kidlagan. Bowden, Cummins va Dao (2024-yil) esa risklarni boshqarishda XAI yondashuvlari yordamida qarorlarning izchil va audit qilinadigan bo'lishi zarurligini ko'rsatgan.

Xalqaro adabiyotlarda tartibga solish va shaffoflik masalalari ham muhim o'rin egallaydi. Heß (2025-yil) bank risklarini boshqarishda mashina o'rganishning roli ortib borayotganini, biroq bu jarayonda tartibga soluvchi institutlar uchun hisobdorlik va shaffoflik tamoyillari birinchi darajali ahamiyat kasb etishini qayd etadi. Ali (2024-yil) esa sun'iy intellekt keng qamrovda qabul qilishda to'siqlar, jumladan yuqori xarajatlar va malakali kadrlarning yetishmasligi kabi omillarga e'tibor qaratgan.

Kelajak istiqbollari sifatida bir nechta yo'nalishlar ilmiy manbalarda alohida ta'kidlanmoqda. Federatsiyalashgan o'rganish orqali turli banklar ma'lumotlarini maxfiylikni buzmaganda almashishi mumkinligi tadqiqotlarda istiqbolli yo'nalish sifatida ko'rsatilmoqda. Shuningdek, Yeo va Bowdenning ishlarida XAI usullarini standartlashtirish va audit mexanizmlarini joriy etish banklarning sun'iy intellektidan foydalanishda ishonchlilikni oshirish vositasi sifatida talqin qilingan. Cyber-defensive AI deb ataladigan yangi yondashuv esa hujumlarni aniqlash va bartaraf etishda sun'iy intellektning o'zidan foydalanishni taklif qiladi.

Umuman olganda, mavjud ilmiy adabiyotlar sun'iy intellektning raqamli bank xizmatlarini tubdan o'zgartirish salohiyatiga ega ekanligini, biroq uning xavfsiz va samarali integratsiyasi uchun hali ko'plab muammolarni hal qilish zarurligini ko'rsatadi. Noriega va Shi kabi tadqiqotchilarning ishlarida model bias va ma'lumot sifati muammolariga e'tibor qaratilsa, Kumar va Heß kabi mualliflar xavfsizlik va tartibga solishning yetakchi rolini ta'kidlaydilar. Shu bilan birga, Yeo va Bowdenning XAI bo'yicha yondashuvlari banklarda shaffoflik va hisobdorlikni ta'minlashning muhim mexanizmi sifatida ilgari suriladi. Bu holat shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt raqamli bank xizmatlarida nafaqat yangi imkoniyatlar, balki murakkab xavfsizlik va boshqaruv masalalarini ham yuzaga chiqaradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda ma'lumotlar ilmiy maqolalar, xalqaro moliya institutlari hisobotlari va amaliy bank tajribalariga oid ochiq manbalardan yig'ildi. Olingan ma'lumotlar taqqoslash, kontent tahlili va tematik guruhlash usullari yordamida qayta ishlanib, sun'iy intellektning bank xizmatlarida qo'llanish istiqbollari va xavfsizlikka ta'siri bo'yicha xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi moliyaviy tizimda sifat jihatdan yangi bosqichni boshlab berdi. Bugungi kunda nafaqat yirik xalqaro banklar, balki rivojlanayotgan davlatlar bank tizimlari ham raqamli transformatsiya jarayonida SI imkoniyatlaridan faol foydalanmoqda. Ushbu texnologiyalar,

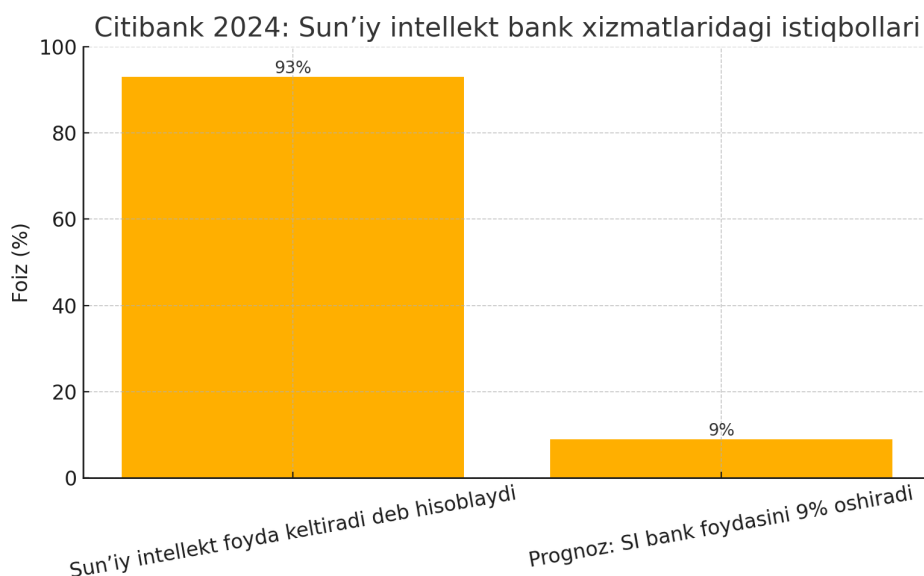
xususan, mijozlarning xatti-harakatlarini tahlil qilish, avtomatlashtirilgan xizmat ko'rsatish, kreditga layoqatlilikni baholash, firibgarlik holatlarini aniqlash va operatsion samaradorlikni oshirishda keng qo'llanilmoqda. Sun'iy intellekt asosida ishlovchi virtual yordamchilar, chatbotlar va ovozli interfeyslar bank mijozlari uchun qulaylik yaratish bilan birga, bank xodimlarining yukini kamaytirishga xizmat qilmoqda. Mijozlarga 24/7 xizmat ko'rsatish imkoniyati, individual takliflar yaratish, shaxsiylashtirilgan xizmatlar taqdim etish orqali mijoz sodiqligi va daromadlar ortib bormoqda.

Ayni vaqtda, SI texnologiyalaridan foydalanishda bir qator tizimli va institutsional muammolar ham yuzaga chiqmoqda. Eng muhim muammolardan biri — axborot xavfsizligi va ma'lumotlar maxfiyligidir. Bank tizimida katta hajmdagi shaxsiy va moliyaviy ma'lumotlar qayta ishlanadi va SI bu ma'lumotlarni tahlil qilishda markaziy o'rinda turadi. Shu bois, SI algoritmlarining noto'g'ri ishlashi, buzilishi yoki ular orqali ma'lumotlarning sizib chiqishi moliyaviy firibgarlik, mijoz ishonchining yo'qolishi va hatto bank tizimi barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ikkinchi muammo — SI algoritmlarining shaffoflik darajasining pastligidir. "Qora quti" muammosi sifatida tanilgan ushbu holat natijasida banklar va nazorat organlari qarorlarning qanday asosda qabul qilinayotganini aniqlashda qiyinchilikka duch kelmoqda. Bu esa SI asosida qabul qilingan qarorlarning huquqiy asoslilikini baholashni murakkablashtiradi.

Uchinchi dolzarb masala — SI asosidagi algoritmlarning ayrim ijtimoiy guruhlariga nisbatan kamsituvchi qarorlar qabul qilish xavfidir. Masalan, kredit baholashda yoki tavsiyalar berishda gender, yosh yoki hududiy omillar asosida noxolislik yuzaga kelishi mumkin. Bu esa nafaqat axloqiy, balki huquqiy nuqtayi nazardan ham bank tizimi uchun jiddiy muammo sanaladi. Shuningdek, SI texnologiyalarini samarali joriy etish uchun yuqori malakali kadrlar yetishmovchiligi, texnologik infratuzilmaning yetarlicha rivojlanmaganligi va sun'iy intellektni tartibga soluvchi me'yoriy-huquqiy asoslarning to'liq emasligi ham mavjud muammolar sirasiga kiradi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun bir nechta strategik yo'nalishlar ishlab chiqilishi zarur. Avvalo, bank tizimida SI texnologiyalaridan foydalanishda ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash bo'yicha xalqaro standartlarga mos tizimlar yaratish va muntazam monitoringni yo'lga qo'yish talab etiladi. Ma'lumotlarni shifrlash, foydalanuvchi roziligiga asoslangan ma'lumot yig'ish va ularni qayta ishlash, xavfsizlik protokollarini qat'iylashtirish — ularning barchasi axborot xavfsizligini mustahkamlashda muhim vosita bo'la oladi. Bundan tashqari, SI algoritmlarining shaffofligi va izohlanuvchanligini ta'minlash maqsadida "Explainable AI" (XAI) tamoyillarini joriy qilish zarur. Bu orqali bank mijozlari, mutaxassislar va regulyatorlar qabul qilingan qarorlarning asoslarini tushunish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Shuningdek, SI algoritmlarini ishlab chiqishda etik tamoyillarga asoslanish, kamsitish ehtimolini kamaytirish va adolatli qaror qabul qilish mexanizmlarini joriy etish lozim. Ushbu jarayonda multidissiplinar yondashuv, ya'ni IT mutaxassislari, huquqshunoslar, etiklar va bank xodimlarining hamkorligi katta ahamiyatga ega. Shu bilan birga, bank tizimida SI'ni joriy etishga oid maxsus tayyorlov dasturlari, malaka oshirish kurslari va texnologik laboratoriyalar tashkil etish orqali kadrlar salohiyatini kuchaytirish zarur. O'zbekiston sharoitida bu borada AKT vazirligi, Markaziy bank va tijorat banklari o'rtasidagi integratsiyalashgan hamkorlik, xorijiy tajribalarni o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirish bo'yicha aniq dasturlar ishlab chiqilishi kerak (1-rasm).

1-rasm. Sun'iy intellekt bank xizmatlaridagi istiqbollari doirasida o'tkazilgan so'rovnoma natijalari¹

¹ <https://www.opentext.com/assets/documents/en-US/pdf/state-of-ai-in-banking-digital-banking-report-en.pdf>

Yuqoridagi grafik Citibank va Digital Banking Report so'rovnomasiga asoslangan bo'lib, unda moliyaviy institutlarning sun'iy intellekt texnologiyalariga bo'lgan munosabati aks ettirilgan. Grafik ikki asosiy ko'rsatkichni taqdim etadi:

Birinchisi — respondentlarning 93 foizi sun'iy intellekt texnologiyalari yaqin yillarda bank sektorida foydani oshiradi deb hisoblamoqda. Bu ko'rsatkich banklar orasida sun'iy intellektga nisbatan ishonch darajasi nihoyatda yuqori ekanini anglatadi. Bu ishonch asosan quyidagi omillar bilan bog'liq: operatsion xarajatlarni kamaytirish, mijozlarga xizmat ko'rsatish tezligi va aniqligi, real vaqt rejimida kredit tahlillari hamda firibgarlikni aniqlash imkoniyatlari.

Ikkinchi ustun esa sun'iy intellekt bank foydasini o'rtacha 9% ga oshiradi degan prognozni aks ettiradi. Bu son nisbatan pastroq ko'rinsa-da, moliyaviy sektorda bu darajadagi o'sish juda sezilarli hisoblanadi. Chunki bu yillik milliardlab dollar daromad degani. Ushbu ko'rsatkich sun'iy intellektning iqtisodiy samaradorligi faqat nazariy emas, balki real foyda keltiruvchi omilga aylanishi mumkinligini ko'rsatadi.

Grafikdan chiqariladigan xulosa shuki, sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalar bank sektorining strategik rivojlanishida markaziy o'ringa chiqmoqda. Banklar bu texnologiyani endi eksperiment sifatida emas, balki foyda va samaradorlikni oshiruvchi real vosita sifatida ko'rmoqda. Shu bilan birga, bu texnologiyalarni joriy etishda xavfsizlik, huquqiy muvofiqlik va etik masalalarni ham hisobga olish lozim. Aks holda, potensial foyda xavfga aylanishi mumkin.

O'zbekiston bank sektorida sun'iy intellektidan foydalanishning dastlabki bosqichlari kuzatilmoqda. Bir nechta tijorat banklari raqamli xizmatlarda chatbotlar, avtomatlashtirilgan kredit tahlillari va xatti-harakatlarni bashorat qilish algoritmlarini joriy etgan. Masalan, Ipak Yo'li banki va TBC Bank O'zbekiston filiallari mobil ilovalarda sun'iy intellektga asoslangan virtual yordamchilarni ishga tushirgan bo'lib, ular orqali mijozlar oddiy savollarga javob olish, hisob-kitoblar qilish va xizmatlarga tezkor ulanish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Bu yo'nalishdagi dastlabki natijalar ijobiy baholanayotgan bo'lsa-da, tizimlashtirilgan strategiyani yo'qligi, texnologik barqarorlikning pastligi va me'yoriy cheklovlarining mavjudligi bu rivojlanishga tormoz bo'lmoqda. Shu bois, davlat darajasida SI texnologiyalarini bank tizimiga joriy etish bo'yicha kompleks yondashuv zarur.

Bunday yondashuv o'z ichiga siyosiy irodani, texnologik infratuzilmani mustahkamlash, ilg'or xorijiy tajribalarni transfer qilish va milliy regulyatorlarning huquqiy bazani yangilashdagi faoliyatini qamrab olishi kerak. Xususan, Evropa Ittifoqi tomonidan ishlab chiqilgan sun'iy intellekt to'g'risidagi qonuniy tartibot (AI Act) tajribasi asosida O'zbekistonda ham SI texnologiyalarini moliyaviy sektor uchun xavfsiz, izchil va shaffof tarzda joriy etish bo'yicha maxsus qonunchilik bazasi yaratilishi mumkin. Shu bilan birga, SI platformalarini ishlab chiqishda ochiq kodli texnologiyalarga asoslanish, ularning audit qilinadigan va nazorat qilinadigan bo'lishini ta'minlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektidan foydalanish bank tizimining texnologik rivojlanishida muhim bosqich bo'lib, mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish va raqobatbardoshlikni ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Biroq, bu jarayonni izchil va xavfsiz yo'lga qo'yish uchun mavjud muammolarni chuqur tahlil qilish va ularni bartaraf etishga yo'naltirilgan aniq choralarni ishlab chiqish zarur. Sun'iy intellekt asosidagi xizmatlarning joriy etilishi axborot xavfsizligini mustahkamlash, algoritmlar shaffofligini oshirish, etik tamoyillarga asoslangan yondashuvni kuchaytirish bilan birga olib borilishi kerak.

Bunda texnologik infratuzilmani rivojlantirish, me'yoriy-huquqiy asoslarni takomillashtirish, ochiq va nazorat qilinadigan algoritmlarni joriy etish, hamda xalqaro tajribani mahalliy sharoitga moslashtirish dolzarb ahamiyatga ega. Shuningdek, yuqori malakali kadrlar tayyorlash va mavjud xodimlarning kompetensiyasini oshirishga yo'naltirilgan uzluksiz ta'lim tizimi shakllantirilishi zarur. Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, strategik rejalashtirish va xalqaro moliyaviy texnologiyalar bozoriga integratsiyalashuv orqali sun'iy intellektidan foydalanish imkoniyatlari yanada kengayadi. Shu tariqa, raqamli bank xizmatlarining barqaror va xavfsiz rivojlanishi uchun sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishda izchil, kompleks va mas'uliyatli yondashuv asosiy tamoyil bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. V. Ubaydullayev. Sun'iy intellekt asoslari. — T.: Fan va texnologiya, 2020. — 212 b.
2. B.M. Usmonov. Bank ishi: Nazariya va amaliyot. — T.: Iqtisodiyot, 2019. — 384 b.
3. A. Kadirov. Moliyaviy texnologiyalar: Nazariy va amaliy asoslar. — T.: Akademnashr, 2020. — 220 b.
4. Sh. Juraev. O'zbekiston bank tizimida raqamli transformatsiya. — T.: Ilm-Ziyo, 2022. — 245 b.
5. K. Schwab. The Fourth Industrial Revolution. — Geneva: World Economic Forum, 2017. — 184 p.
6. Erik Brynjolfsson, Andrew McAfee. The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. — New York: W.W. Norton & Company, 2016. — 320 p.

7. Marco Iansiti, Karim R. Lakhani. Competing in the Age of AI: Strategy and Leadership When Algorithms and Networks Run the World. – Boston: Harvard Business Review Press, 2020. – 256 p.
8. Dan Tapscott, Alex Tapscott. Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin and Other Cryptocurrencies is Changing the World. – New York: Penguin, 2016. – 368 p.
9. European Banking Authority. Guidelines on ICT and Security Risk Management. – Paris: EBA, 2019. – 64 p.
10. OECD. Artificial Intelligence in Society. – Paris: OECD Publishing, 2019. – 139 p.
11. <https://www.opentext.com/assets/documents/en-US/pdf/state-of-ai-in-banking-digital-banking-report-en.pdf>

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokr ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2024. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

